

Nr 158.

Ankom till riksdagens kansli den 29 maj 1929 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av viss överenskommelse mellan kronan och Jönköpings stad.

(1:a avd.)

Uti en till riksdagen avlåten, den 15 mars 1929 dagtecknad proposition (nr 221), vilken till förberedande behandling hänvisats till statsutskottet, har Kungl. Maj:t, under återopande av vid propositionen fogat utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att godkänna i berörda statsrådsprotokoll omförmälda, den 14 juni och den 10 juli 1928 mellan Kungl. Maj:t och kronan genom kasernkommittén, å ena sidan, samt Jönköpings stad, å andra sidan, ingångna preliminära överenskommelse.

Nämnda överenskommelse är såsom bilaga fogad vid detta utlåtande.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till återopade statsrådsprotokollet.

Sedan beslut fattats, att Andra Göta artilleriregemente, sedermera benämnt Smålands artilleriregemente, och Jönköpings regemente skulle förläggas till Jönköping, slöts i anledning därav mellan arméförvaltningens fortifikationsdepartement och Jönköpings stad tvenne avtal, vilka äro dagtecknade i fråga om Smålands artilleriregemente den 3 februari och den 26 mars 1896 och beträffande Jönköpings regemente den 30 september och den 2 oktober 1907.

I avseende å innebörden av de ifrågavarande avtalen må här nämnas, att staden enligt 1896 års avtal förband sig att utan ersättning med full äganderätt till kronan upplåta ett markområde om 8 hektar 47 ar 50 kvadratmeter till plats för kasernetablissemang för artilleriregementet ävensom nödig mark, 21 ar 30 kvadratmeter, för uppfartsväg till etablissemang, att såsom kontant bidrag till anläggning av nämnda etablissemang utgiva 250,000 kronor till kronan samt att utan kostnad för kronan framdraga erforderliga gas-, vatten- och avloppsledningar ävensom att underhålla dessa ledningar. Enligt 1907 års kontrakt upplät staden utan ersättning under nyttjanderätt mark till skjutbana för de båda regementena samt förband sig att framdraga vägar dels till ägo gränsen av förra landshövdingebostället Ryhof, till vilken egendom Jönköpings regementes kasernetablissemang förlades, dels ock till skjutbaneområdet ävensom att underhålla dessa vägar. Härjämte åtog sig staden

att utan kostnad för kronan till gränsen för infanteriregementets kaserntomt framdraga erforderliga gas-, vatten-, avlopps- och elektriska ledningar.

I en den 18 mars 1924 dagtecknad, till Kungl. Maj:t ingiven skrivelse meddelade Jönköpings stads drätselkammare, att staden, ehuru beslut om indragning av något av de till staden förlagda regementena vid nämnda tidpunkt icke blivit fattat, hade för avsikt att, om indragning av någotdera av regementena skulle komma till stånd eller staden genom en blivande försvarsreform annorledes kunde komma att åsamkas förluster, mot statsverket framställa anspråk på ersättning för de förluster, vilka direkt eller indirekt kunde komma att tillskyndas staden.

I infordrat yttrande den 5 april 1924 över denna framställning anförde arméförvaltningens fortifikationsdepartement, att kronan genom de träffade kontrakten rörande regementsförläggningarna till staden måste anses hava utfäst sig att hava regementena förlagda till staden, vadan kronan, om de eller något av dem indroges, bleve urståndsatt att fullgöra sina förbindelser till staden, som därigenom erhöle ett lagligt grundat anspråk på skadestånd. Omfattningen av sådant skadestånd syntes ej för det dåvarande kunna bestämmas utan bleve beroende av omständigheterna vid den tid, då anspråket bleve föreliggande, och av då företagen utredning. I allt fall ansåge fortifikationsdepartementet för sin del tveksamt, om staden kunde tillerkännas gottgörelse för den inskränkning i kommersiellt hänseende, som genom regementsindragningen kunde följa, liksom det kunde ifrågasättas, om staden kunde erhålla ersättning för minskad skatteinkomst, vilket torde bliva beroende av den utredning, som staden kunde vid domstol förebringa. Däremot funne fortifikationsdepartementet staden vid befarat fall vara lagligen berättigad till ersättning för allt vad staden för regementenas difförläggning omedelbart utgivit och bekostat enligt utfästelser i förberörda kontrakt, varvid kronan, som ej vore i stånd att återlämna den från staden upplåtna mark i det skick, densamma mottagits, torde få i penningar eller, efter överenskommelse, annorledes gottgöra staden värdet av marken. Givetvis finge skadeståndet jämkas, i den mån den befarade indragningen ej komme till utförande.

Sedan i samband med försvarsväsendets omorganisation beslut fattats om att infanteriförläggningen till staden skulle upphöra, har kasernekommittén i skrivelse den 3 oktober 1928 framlagt förslag angående omändring av det ledigblivna infanterietablissemanget till en sinnessjukanstalt. Beträffande den närmare innebörden av detta förslag har departementschefen hänvisat till vad chefen för socialdepartementet därutinnan till statsrådsprotokollet anført vid anmälan av frågan om avlåtande till riksdagen av proposition (nr 220) i ämnet. Planen på en dylik ändrad disposition av nämnda etablissemang sammanhänger med frågan om åvägabringande av en uppgörelse med Jönköpings stad i anledning av infanteriförläggningens upphörande m. m. I nyssberörda skrivelse den 3 oktober 1928 har kasernekommittén framlagt resultatet av de förhandlingar, som i så-

dant hänseende förts mellan kommittén och Jönköpings stad. Dessa förhandlingar hava lett till avslutandet av en den 14 juni och den 10 juli 1928 dagtecknad överenskommelse. Överenskommelsen har träffats under förbehåll av Kungl. Maj:ts och riksdagens godkännande.

Sedan departementschefen härefter redogjort för den av kasernkommittén verkställda utredning, som föregått den preliminära överenskommelsen med Jönköpings stad, samt rörande innebörden av sagda överenskommelse och arméförvaltningens fortifikationsdepartements, efter chefens för östra arméfördelningen hörande, yttrande i ärendet, har departementschefen för egen del anfört följande.

»Genomförandet av 1925 års härordningsbeslut har, såsom av det anförda framgår, haft till följd, att Jönköpings regementes förläggning till staden Jönköping upphört. Enligt det av kasernkommittén upprättade förslag till överenskommelse mellan kronan och Jönköpings stad, för vilket i det föregående redogjorts, skall det sålunda ledigblivna kasernetablissemanget omändras till sinnessjukanstalt. Berörda förslagsöverenskommelse har av mig underkastats granskning i samråd med chefen för socialdepartementet.

Utöver de bestämmelser, som sammanhånga med frågan om den framtida dispositionen av det ledigblivna kasernetablissemanget, hava i förslagsöverenskommelsen intagits stadganden av huvudsaklig innebörd, att kronan skall av det markområde, som staden enligt 1907 års kontrakt med nyttjanderätt upplåtit till kronan för att användas till skjutbana för de i Jönköping och å egendomen Ryhof förlagda regementen, till staden återställa de å en i ärendet åberopad karta med A och B betecknade områdena, medan staden å sin sida förbinder sig att till skjutbana för Smålands arméartilleriregemente fortfarande med nyttjanderätt för kronan upplåta den å kartan med C betecknade delen av ifrågavarande mark samt att därjämte för samma ändamål upplåta det ytterligare område, som å kartan betecknats med D. Vidare berättigas kronan att för tillträde till skjutbaneområdet disponera viss staden tillhörig mark. Staden åtager sig att bekosta uppförandet av stängsel kring artilleriregementets skjutbana, i den mån dylikt icke redan finnes uppsatt. Det framtida underhållet av stängslet skall däremot åvila kronan. Mot vad sålunda föreslagits har jag icke funnit anledning att framställa någon erinran.

Vidkommande härefter de bestämmelser i överenskommelsen, vilka reglera sådana förhållanden, som äga samband med frågan om inrättande av en sinnessjukanstalt i det ledigblivna kasernetablissemanget, har chefen för socialdepartementet ansett sig böra biträda vad överenskommelsen härutinnan innehåller.

Överenskommelsen synes mig alltså vara av beskaffenhet att kunna av kronan godtagas.

Såsom chefen för socialdepartementet förut denna dag föreslagit, torde kasernetablissemanget samt sådana där befintliga, Kungl. Maj:ts och kronan tillhöriga byggnader och anläggningar, vilka skola tillhöra sinnessjukanstalten,

ävensom de markområden, vilka avses för anstaltens behov, böra från och med den 1 juli 1929 överföras från försvarsväsendet.

Vad beträffar de yrkanden och önskemål rörande den framtida dispositionen av vissa till infanterietablissemang hörande byggnader m. m., som, enligt vad förut nämnts, framställts av de över kasernkommitténs förslag hörda militära myndigheterna, tillåter jag mig att hänvisa till vad chefen för socialdepartementet förut denna dag efter samråd med mig härom yttrat.»

Under erinran om att utskottet i utlåtande denna dag, nr 157, föreslagit riksdagen att godkänna Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till hospitalsbyggnader och att vid bifall härtill det av Jönköpings regemente tidigare disponerade kasernetablissemang kommer att omändras till sinnessjukanstalt, får utskottet, som ansluter sig till vad departementschefen i ärendet anfört och icke funnit anledning till erinran mot det framlagda avtalsförslaget, hemställa,

*Utskottets
yttrande.*

att riksdagen må godkänna den i statsrådsprotokollet den 15 mars 1929 omförmälda, den 14 juni och den 10 juli 1928 mellan Kungl. Maj:t och kronan genom kasernkommittén, å ena sidan, samt Jönköpings stad, å andra sidan, ingångna preliminära överenskommelsen.

Stockholm den 29 maj 1929.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Närvarande: se under utlåtandet nr 157.

Bilaga.

Med anledning av 1925 års riksdags beslut, att Jönköpings regementes förläggning till Jönköping skall upphöra ävensom att Smålands artilleriregemente — vilket regemente under namnet Smålands arméartilleriregemente alltså skall vara förlagt till Jönköping — skall erhålla förändrad organisation, träffas härmed mellan Kungl. Maj:t och kronan genom kasernkommittén, under förbehåll av Kungl. Maj:ts och riksdagens godkännande, å ena sidan, samt Jönköpings stad, å andra sidan, följande överenskommelse:

§ 1.

I det kasernetablissemang, som är beläget å förra landshövdingebostället Ryhof, och som hittills disponerats av Jönköpings regemente, skall kronan, efter det erforderliga om- och tillbyggnadsarbeten blivit verkställda, låta inrätta en sinnessjukanstalt med plats för minst 1,100 patienter.

§ 2.

Staden förbinder sig att tillhandahålla den anstalt, som kommer att inrymmas i det i § 1 omnämnda kasernetablissemang, vatten, gas och elektrisk ström till samma priser, som gälla eller framdeles kunna bli gällande för andra avnämare inom staden av lika stor kvantitet vatten, gas eller elektrisk ström.

§ 3.

Staden förbinder sig att för den anstalt, som kommer att förläggas till ovanstående kasernetablissemang, städså hålla avloppsledning av sådan beskaffenhet, att den på ett tillfredsställande sätt kan fungera såsom avlopp såväl för spillvatten som för orenlighet från vattenklosetter. Den nuvarande av staden från kasernområdet till Racksjön anlagda ledningen, vilken staden skall underhålla, skall användas såsom avloppsledning för dagvatten.

§ 4.

Mom. 1. Kronan förbinder sig att av det markområde, som staden genom kontrakt den 30 september och den 2 oktober 1907 med nyttjanderätt upplåtit till kronan för att användas till skjutbana för de i Jönköping och å egendomen Ryhof förlagda regementen, till staden återställa *dels* den södra delen av området, å vilken del Kungl. Jönköpings regementes skjutbana varit anordnad (å en av stadsingenjören i Jönköping Einar Adell den 17 februari 1928 upprättad »Karta över Kungl. Smålands arméartilleriregementes och Kungl. Jönköpings regementes skjutbanor i Jönköping» betecknad med A) och *dels* den västra delen av det område, varå skjutbana för Kungl. Smålands artilleriregemente varit anordnad (nämnda del å kartan betecknad med B). Nu omnämnda delar av upplåtna markområdet hava å kartan till sina gränser närmare utmärkts med grön färgbeteckning samt innehålla i areal, den förra delen 138,445 kvadratmeter och den senare delen 6,096 kvadratmeter.

Mom. 2. Den å kartan med C betecknade delen av det genom 1907 års kontrakt till kronan upplåtna markområdet, i areal innehållande 127,378.80 kvadratmeter, ävensom den å kartan med D betecknade delen av den åt öster angriänsande, staden tillhöriga fastigheten Ekhagen, vilken del i areal innehåller 17,747.50 kvadratmeter, skall, så länge dessa områden av kronan

användas till skjutbana för det till Jönköping förlagda regementet, utan ersättning stå till kronans disposition. Dessa områden hava å kartan närmare utmärkts till sina gränser med röd färgbeteckning.

Mom. 3. Den å kartan med E betecknade delen av det genom 1907 års kontrakt till kronan upplåtna området, vilken del i areal innehåller 2,006.70 kvadratmeter och till sina gränser utmärkts med mörkbruna linjer, skall utgöra vägmärk, vilken från och med den 1 juli 1929 skall stå till såväl stadens som kronans disposition. Kronan skall för vägändamål äga utnyttja detta område, så länge de i mom. 2 omförmälda markområden av kronan användas till skjutbana.

Mom. 4. Staden skall vara berättigad att å de i mom. 2 omförmälda områden avverka och tillgodogöra sig såväl växande träd, vilka enligt vederbörande förvaltningsmyndighets föreskrift såsom hinderliga för skjutövningarna böra borttagas, som ock inom områdena befintliga övermogna träd. Därjämte skall staden äga att i samråd med vederbörande förvaltningsmyndighet vart femte år företaga sådan gallring av trädbeståndet inom skjutbaneområdet, som eljest kan anses nyttig eller nödvändig. I övrigt skall kronan äga fritt disponera över de i mom. 2 angivna markområden.

Mom. 5. Det åligger kronan att på sin bekostnad hålla fredgillt stängsel kring de med nyttjanderätt upplåtna, såsom skjutbana för det till Jönköping förlagda regementet avsedda områdena, dock att staden, som äger tillgodogöra sig *dels* det av kronan i södra och östra gränslinjerna av förutvarande Kungl. Jönköpings regementes skjutbana uppförda stängslet (å kartan utmärkt med 5—10—8), *dels* det av kronan i nordvästra och västra gränslinjerna av Kungl. Smålands artilleriregementes skjutbana uppförda stängslet (å kartan utmärkt med 12—1—13), *dels ock* det av kronan i norra och östra gränslinjerna av sistberörda skjutbana uppförda stängslet (å kartan utmärkt med 2—11—5), åtager sig att uppföra nytt stängsel av liknande beskaffenhet som förutvarande *dels* i södra gränslinjen av den för Kungl. Smålands arméartilleriregemente avsedda skjutbanan (å kartan utmärkt med 4—5—6—7), *dels* i västra gränslinjen av sistnämnda skjutbana (å kartan utmärkt med 16—15—14—13), *dels ock* i norra och östra gränslinjerna av samma skjutbana (å kartan utmärkt med 2—3—4). Sedan nu omförmälda nya stängsel blivit av staden uppfört, skall kronan underhålla detsamma.

§ 5.

De i § 4 mom. 1 angivna markområden, som skola till staden återställas, må av staden tillträdas den 1 juli 1929 i då befintligt skick.

Kronan förbehåller sig rätt att från det av Kungl. Jönköpings regemente disponerade skjutbaneområdet bortföra två därstädes uppförda, kronan tillhöriga skjutbodas. Därest kronan icke före den 1 juli 1931 låtit bortflytta dessa byggnader ävensom den till nämnda skjutbana hörande lösa egendom i övrigt, skall berörda egendom tillfalla staden.

§ 6.

Stadens skyldighet att till allmänt begagnande upplåta och för framtiden underhålla de i § 2 av 1907 års kontrakt omförmälda vägar skall alltjämt bestå.

§ 7.

Därest kronan av Jönköpings regementes soldathemsförening inlöser den i nordöstra delen av Jönköpings regementes kasernområde belägna byggnad, som äges av soldathemsföreningen, förbinder sig staden att till kronan ut-

giva det belopp, kronan kommer att erlægga i löseskilling för byggnaden, dock att det belopp, staden i angivna hänseende skall utgiva till kronan, icke må överstiga 12,000 kronor.

§ 8.

Kronan förbinder sig — med reservation för strejk, lockout och annan force majeure — att, därest det i § 1 angivna kasernetablissemang icke före den 1 juli 1934 tagits i bruk för sitt nya ändamål, från nämnda dag, till dess så skett, till staden utgiva årlig ersättning, under tiden 1 juli 1934—1 juli 1937 med belopp, räknat efter 8,000 kronor för helt kalenderår, samt för tiden därefter med belopp, räknat efter 20,000 kronor för helt kalenderår.

Av denna överenskommelse äro två exemplar upprättade, av vilka Kungl. Maj:t och kronan erhållit det ena samt Jönköpings stad det andra exemplaret.

Stockholm den 10 juli 1928.

För kasernkommittén:

JOHAN JÖNSSON.

/Nils Berlin.

Jönköping den 14 juni 1928.

För Jönköpings stad:

GUSTAF ANDRÉN.   CARL GUSTAFSSON.   F. W. ANDRÉN.

/Per Swartling.